

Glasiło delovne organizacije
Iskra — Industrija baterij
Zmaj, n. sol. o.

JUNIJ 1988, Leto XXIII

Številka 6

1923 1988

glas zmaja

Bili smo tretji na Baterijadi '88

Letošnje športne igre baterijcev so potekale v organizaciji tovarne Nikola Tesla iz Gospiča v soboto 28. maja. Zmajevci smo iz Ljubljane krenili že v petek popoldan, se za krajši čas ustavili ob Plitvičkih jezerih ter po deveti uri zvečer prispeli v Otočac, kjer smo prenočili v hotelu "Park". Kakih 30 kilometrov do Gospiča nam je ostalo še za naslednje sončno jutro.

Po sprejemu, dobrodošlici in zakuski in potem, ko so za nami prispeli še Zagrebčani, so se pričela športna tekmovanja. Na lokaciji tovarne - ogledali smo si tudi proizvodne prostore, ki so bili izredno skrbno pospravljani, da ni bilo videti niti ene celice, je potekalo tekmovanje v malem nogometu, namiznem tenisu in šahu, dočim je bilo streljanje z zračno puško v mestu in sicer v "Centar odgoja i usmjerenog obrazovanja Nikola Tesla". Kegljanje je bilo v hotelu LIKA, v katerem je bil tudi

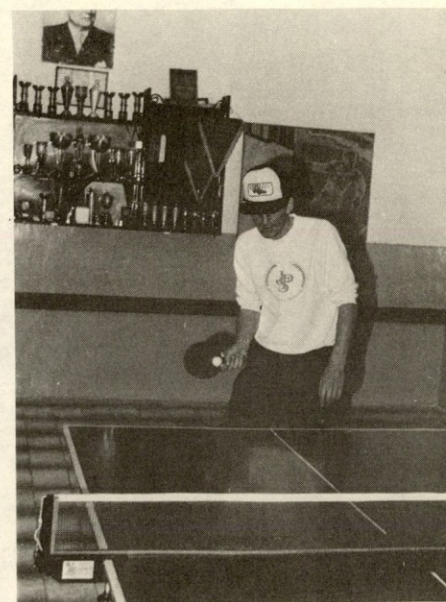
zaključni del letošnjega srečanja. Pred 19. uro je pričetek razglasitve rezultatov napovedal direktor tovarne gostiteljice. Bilo je slabo ozvočenje in ničesar se ni slišalo, kljub temu pa je bilo obilo ploskanja, kar je obenem pomenilo, da se je razpoloženje že razplamtelo. Bili so zmagovalci, bili so prvi, drugi in mi Zmajevci smo tokrat pristali na tretjem mestu. Lani smo bili drugi, pred lanskem smo slavili zmago, letos pa smo stali na stopnički za tretje mesto.

Deževalo je opolnoči, ko smo se odpeljali iz Gospiča in prispeli v Ljubljano, ko je sonce bilo že visoko nad obzorjem. S seboj pa smo prinesli spomine na čudovit večer, ko smo se bratili z Zagrebčani in Gospičanci za obloženimi mizami, ob glasbi, plesu in petju in ob pozabi na vsakodnevne skrbi. Bilo je tako, kot znajo pripraviti samo Gospičanci. Enkratno...!

Nikola Tesla, rojen leta 1856 v Smiljanu v Liki, bolj znan po izumu uporabnih električnih generatorjev, motorjev in transformatorjev na izmenični tok, je s svojimi poskusi o brezžičnem prenosu obvestil in celo energije ob koncu prejšnjega stoletja močno pospešil razvoj radijskih zvez./Enciklopedija tehnike, stran 34/.

Na sliki: Kip Nikole Tesla na trgu pred hotelom LIKA v Gospiču in po njem se imenuje tudi baterijska tovarna, ki je bila letošnji organizator Baterijade.

Zgoraj: Pomerili smo se z nasprotniki tudi v namiznem tenisu in se kar primerno uvrstili. Na sliki: Cveto Pučnik.

Levo: Del udeležencev Baterijade pred hotelom LIKA po zaključenem tekmovanju v kegljanju.

Levo: Moški drugi in ženske tretje v kegljanju, najboljši od Zmajevcev pa je bil Stane Končina /sedi drugi z leve/, ki je zasedel 3. mesto med posamezniki.

Desno: Najboljši golman na Baterijadi je bil "naš" Jože Turk /z žogo v sredini/. Sploh je naše moštvo pokazalo živahno in atraktivno igro, ki je navdušila gledalce.

Levo: Posnetek za spomin po končanem tekmovanju v streljanju z zračno puško za moške in ženske. Med posamezniki sta osvojila odlično drugo mesto Marija Kocman in Matjaž Bavdež.

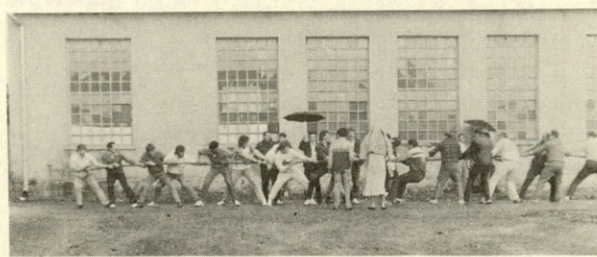
Levo spodaj: Vlečenje vrvi je zadnje dejanje srečanja na športnih igrah in pritegne večje število navdušenih navijačev. Zal je tokrat motilo vreme, vendar smo pristali na drugem mestu in so tudi zmagovalci imeli z nami velike napore.

Levo čisto spodaj: Ob razglasitvi rezultatov v hotelu LIKA v večernih urah, je Jože Turk prejel priznanje za najboljšega golmana letošnje Baterijade.

Spodaj: Na dvorišču tovarne pred jedilnico smo posedli h zakuski takoj po prihodu v Gospič.

Čisto spodaj: ...in ko se je vmes tudi ulilo, smo od daleč opazovali, kako bo kdo potegnil.

Za 13. julij

SREČNO VOŽNJO

želimo vsem poklicnim in amaterskim voznikom ob prazniku šoferjev 13. julija.

Naša transportna služba, katere vodja je Milan Jakomin in ki spada v komercialno področje, šteje danes 9 poklicnih šoferjev.

Na sliki: Tovornjak šoferja Bivic Franca pred ekspeditom v TOZD Specialne baterije v Šentvidu pri Stični.

20 let glasila

Čeprav segajo prvi začetki glasila GLAS ZMAJA že v leto 1966, ko je na pobudo takratnega direktorja ZMAJA Karla Primožiča izšla prva številka imenovana Naš glas in ki je kasneje izhajal občasno v ciklostilni tehniki, je svoj preporod z novimi tehničnimi rešitvami in vizuelno podobo med bralce, aktivne in upokojene delavce prinesla prva julijska številka leta 1968. Od tedaj dalje so vsi letniki vezani in na razpolago sodelavcem v naši knjižnici.

Današnji Glas Zmaja beleži torej 20 letnico izhajanja. -Ur.

Iz TOZD Baterije

V torek 5. julija bo večina delavcev TOZD Baterije v skladu z letnim planom odšla na kolektivni dopust, le delavci z linije 3R 12 naj bi šli kak teden kasneje zaradi izvoznih obveznosti, ki jih imajo do inozemskega kupca. Sicer pa v proizvodnji med drugim hitijo tudi z montažo svetilk za domače in tuje tržišče, kar velja za z 20, intenzivno pa 8 do 10 delavk dnevno sestavlja svetilke iz razširjenega programa, ki zajema 9 novih produktov od najmanjše z uporabo dveh baterij R 6 do največje, katere snop žarkov iz halogenske žarnice seže do enega kilometra daleč. Iz te serije je tudi svetilka za podvodno uporabo. Sestavne dele za te izredno lepo oblikovane in dokaj atraktivne svetilke dobivamo od kooperanta Velamp iz Italije.

O projektu HEBA - hermetizacija baterij bomo objavili obširno reportažo v septembru ali okto-

bru, vsekakor ob prvi dani priložnosti, ko bo linija R 14 stekla, kar pa je po zadnji napovedi pričakovati 1. septembra. Za linijo R 14 sta še liniji R 20 in R 6. Pri slednji bo pač najbolj zanimivo formiranje celic, pri čemer bo z vključitvijo dveh strojev ACME v proizvodnjo po 20 letih prišlo do bistvene drugačnosti, kar zadeva doziranje depolarizacijske mase v cinkovo čašico.

Delovanje stroja ACME poznamo že iz TOZD Specialne baterije za proizvodnjo R 25. Po istem principu bosta delovala stroja v ljubljanski proizvodnji za baterije R 6, za katere se torej po 20 letih bliža konec delovnega postopka po licenci angleške firme VIDOR.

Delavski svet delovne organizacije je 13. junija 1988 sprejel SKLEP številka 113, ki glasi:

Na podlagi zakonskih določb o omejevanju osebne porabe se zniža vrednost točke za obračun osebnega dohodka za 10 odstotkov od 1. maja 1988 dalje.

Marija Gabrovec zaliva z aralditom plastične pokrove za baterije 4FF 100.

naslovna stran

Posnetek za naslovnico junijskega glasila je sicer nastal v soboto 28. maja na Baterijadi v Gospiču, kjer si je medsebojni obračun treh baterijskih tovarn v nogometni tekmi ogledal tudi del vodilne in vodstvene strukture.

Posnetek pa je prikladen za simbolično napoved preživetja letošnjih počitnic, ko bomo nemočni opazovali in čutili visoke cene in se oprijemali za stanjšane denarnice, pa še celo vreme nam lahko ponagaja.

Zgodovina naše tovarne se je začela leta 1923

M. Mayer

6

PREDVOJNO OBDOBJE ZMAJA /1929 - 1941/

Po osmih letih obstoja baterijske dejavnosti, ki se je pričela na Mestnem trgu 25 in nadaljevala na Miklošičevi cesti 17, se je leta 1929 s preselitvijo na Kette-Murnovo cesto 28 vsidrila na novi lokaciji kar za 49 prihodnjih let. S tem je tovarna končno dobila za tisto dobo primerne prostore in produkcija se je pričela bolj enakomerno razvijati. Praktično lahko jemljemo resnejše podatke o letni produkciji in njeni vrednosti šele od tedaj naprej. Zanimivo pri tem je, da se proizvodnja v ZMAJU praktično ni dvigala postopoma in tako, kot je to bilo opaziti pri drugih industrijah. Stopnja prve oblike razvoja je ostala enaka vse tja do pričetka druge svetovne vojne, saj se tudi strojni park ni niti najmanj spremenil ali izboljšal. Povprečna letna proizvodnja je pred vojno znašala okrog tri in pol milijona celic, predvsem namenjenih za baterije BD, BC, EJ. Med številnejšimi proizvodnimi artikli so bili še elementi BA in ogljeni mošnjčki.

Značilno za tovarno ZMAJ je bilo pretežno sezonsko delo. Vsako leto od februarja do julija je bilo okrog 60 odstotkov delavk na brezplačnem dopustu. Z delav-

sko knjižico v žepu so odhajale iz tovarne in v poletju hodile na poizvedovanje, če se že obeta in kdaj bi se lahko vrnile na delo. Medtem so se najlažje zaposlovale doma, če so bile s kmetov ali pa so poskušale dobiti delo v kakšni drugi tovarni, ki je imela sličen sezonski značaj, le da je bil drugačen časovni premik kot v tovarni ZMAJ. To pa se je dogajalo Mestni vrtnariji in viški Opekarni. Precej delavk se je v času Zmajeve nesezone kar več let zapored zaposlovalo v Mestni vrtnariji in to tradicijo ohranile še nekaj let po vojni. V pomladanskem času je tudi Opekarna na Viču imela veliko dela za gradbeno sezono v poletju in zato so se začasno zaposlovale številne Zmajeve delavke, kjer so sušile in prekladale opeko.

V predvojnem obdobju so v ZMAJU

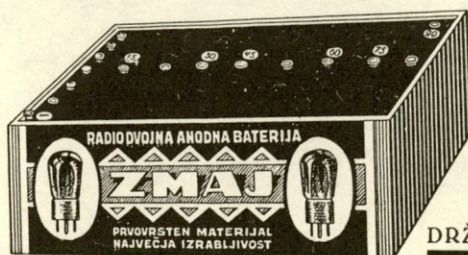
izdelovali baterije večinoma za jugoslovanski trg in do izvoza praktično ni prihajalo. Cena tem izdelkom je bila precejšnja, za večino ljudi pa sploh previsoka in zato so baterije uvrščali med luksuzne predmete. Celotne delavke same v proizvodnji baterij so z razumevanjem menile, da je bolj nujno odšteti dinarje za kruh, kot pa za baterijo. Največ so tedaj izdelali ploščatih baterij, imenovanih BD in ki so bile namenjene le za svetilke, torej za razsvetljavo. Zato se je dogajalo, da se je z naraščajočo dolžino dneva sorazmerno zmanjševala prodaja in vzporedno z njo tudi proizvodnja. Baterij tedaj še niso delali na zalogo, saj niso imeli ustreznega skladiščnega prostora, niti potrebnih izkušenj, da bi podaljšali garancijsko dobo izdelkom.

-- -- --

Ljubljana v letu 1930. V kinu Matica z velikim uspehom predvajajo zvočni film. Žive slike govorijo in ljudje so navdušeni. Poslušajo tudi novice, kaj snujejo arhitekti. Mesto naj bi dobilo velikansko zgradbo, ki ji bodo rekli nebotičnik. Zgradil naj bi ga Pokojninski zavod. Na Mestnem trgu 25, kjer so bile leta 1923 izdelane prve Zmajeve baterije, je slišati pevski zbor.

V jubilejnem Katalogu Ljubljanskega velesejma ob desetletnici obstoja leta 1930 je ZMAJ zakupil eno celo stran za predstavitev svoje dejavnosti ter vabil na obisk v razstavnici paviljon.

Trgovci na debelo, zahtevajte specialne ponudbe ter nas posetite na letošnjem velesejmu v paviljonu „G“ štev. 191-193!

DRŽAVNI DOBAVITELJI

ZMAJ

TOVARNA ZA GALVANSKE ELEMENTE IN ELEKTROTEHNIKO

DRUŽBA Z O. Z.

LJUBLJANA

KETTE-MURNOVA CESTA 28

TELEFON 27-14

Petru Grasselliju, prvemu slovenskemu županu pojo podoknico ob njegovi 90 letnici. Zdaj je še edini živeči član ustanovnega odbora Glasbene Matice. Ker je HYDRA gostovala v njegovi hiši do leta 1924, ga bodo v ZMAJU še posebej omenjali tri leta kasneje, ob njegovi smrti 17. novembra 1933. Rojen v Kranju, končal pravoznanstvo na Univerzi v Gradcu, zaveden Slovenec, ki so mu rojaki priznali največjo zaslugo, da je z neumorno delavnostjo, vestnostjo in politično zrelostjo dokazal dunajski vladi, da smo Slovenci sposobni samostojnega političnega življenja. In res so za njim županovali stolnemu mestu Ljubljanskemu izključno Slovenci. Franjo Kristan, ki je bil tedaj že invalidsko upokojen, je pred leti pripovedoval, da je bilo na pogrebu Petra Grassellija videti precej uslužbencev in nekaj delavcev tovarne ZMAJ, ki so poleg spoštovanja do pokojnega z opaznim ponosom omenjali prvo leto baterijske dejavnosti v njegovi hiši na Mestnem trgu 25 v Ljubljani.

V letu 1930 zabeleži Ljubljanski velesejem svojo desetletnico obstoja z izdajo jubilejnega Kataloga. V njem je eno celo stran zakupil ZMAJ, da se predstavi potrošnikom in kupcem ob priliki preselitve na novo lokacijo, na

Kette-Murnovo cesto 28, katera bo naslednje leto v Adresarju 1931 že preimenovana v Šmartinsko cesto. V Katalogu deluje tovarna ZMAJ impresionistično. Izrisana panoramska podoba deluje velikopotezno. Vabijo trgovce na debelo, da zahtevajo specialne ponudbe, da obišejo paviljon z Zmajevimi izdelki. Velesejem je enkratna in posebna priložnost.

V mesecu marcu leta 1930 postane Zadružna gospodarska banka edina lastnica tovarne ZMAJ. Pri notarju Galletu so se 14. marca sestali predstavnika Zadružne gospodarske banke generalni ravnatelj dr. Ivan Slokar in podravnatelj banke Kristijan Dietz ter pooblaščenec SVETLA delniške družbe za žarnice, elektrotehniko in avtomaterial Božidar Sartory, sičar bančni uradnik v Kočevju. Dogovorili so se in sklenili odstopno pogodbo, s katero delniška družba v likvidaciji SVETLA odstopi in prepusti pri družbi ZMAJ svoj v gotovini popolnoma vplačan poslovni delež 90.000 dinarjev. Zadružna gospodarska banka tako odstopljeni opravljeni delež prevzame v svojo last za dogovorjeno odstopnino, kar pomeni, da bo odslej edina družabnica z vsemi pravicami in obveznostmi. Notar Galle je potrdil, da je bila odstopna izjava opravljena v smislu družabne pogodbe z dne 11.8.1925, ki pa jo je bilo treba dopolniti s pristavkom "šestnajstič", ki uveljavlja nadzorstvo družbe, sestavljeno iz treh članov. Že naslednji dan 15. marca 1930 je notar odposlal Deželnemu kot trgovskemu sodišču v Ljubljani predlog vpisa sprememb, iz katerega je razvidno, da so postali člani nad-

Galvanični elementi — Galvanische Elemente

»Zmaj«, tovarna za galvanične elemente in elektrotehniko, d. z o. z., Ljubljana, Šmartinska cesta 28, T 27-14

zorstvenega odbora generalni ravnatelj Zadružne gospodarske banke dr. Slokar Ivan, dr. Mohorič Jakob, odvetnik v Ljubljani in Krhne Štefan, računski knjigovodja finančnega ravnatelja v Ljubljani.

S tem, da je bilo obenem sodno vzeto na znanje, da je družabnica SVETLA odstopila svoj delež, je Zadružna gospodarska banka v Ljubljani postala s 14. marcem 1930 edina lastnica tovarne ZMAJ. Vendar ne za dolgo. Že naslednje leto 1931 je prišlo do zamenjave lastnika.

-- -- --

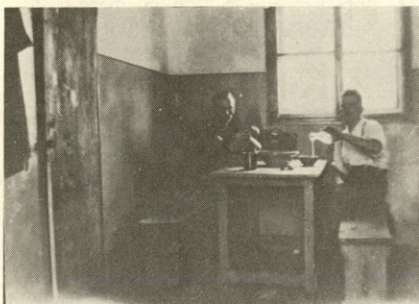
Franc Gogala je bil skupaj z Vojetom imenovan leta 1925 za prvega poslovodjo novoustanovljene tovarne za galvanične elemente in na lastno željo bil razrešen te dolžnosti 28. januarja 1929. Dve leti kasneje se pojavi v Mariboru kot podružnični ravnatelj Zadružne gospodarske banke in obenem član upravnega odbora tvrdke KRISTAL, tovarne ogledal in brušenega stekla v Mariboru. Prav ta tvrdka je 18. februarja leta 1931 pooblastila podtajnika Zadružne gospodarske banke v Ljubljani Bogota Pleničarja, da v njenem imenu sklene z Zadružno gospodarsko banko odstopno pogodbo glede prevzema poslovnega deleža pri družbi ZMAJ v iznosu 200.000 dinarjev in da pravnoveljavno podpiše notarski zapis in izjavo, da pristopi tvrdka KRISTAL k družbi ZMAJ kot družabnica. Z notarskim zapisom 27. februarja 1931 o podpisu odstopne pogodbe je tovarna ZMAJ dobila novega lastnika v tvrdki KRISTAL, tovarne ogledal in brušenega stekla v Mariboru. Po tem pa se lastništvo ni več menjalo. Ostalo je 15 let, dokler po vojni z odločbo okrajnega sodišča v Ljubljani s 1. marcem 1946 ni prešel poslovni delež družabnice KRISTAL v last FLRJ, kar je po-

menilo nacionalizacijo zasebnih družb. Tovarna ZMAJ je bila 4. julija leta 1947 dokončno izbrisana iz trgovskega registra kot delniška družba z omejeno zavezo.

--- --

Nemec Paul Schönfeldt je postal čedalje bolj nemogoč. Kljub temu, da se je po njegovem prihodu v Tovarno za galvanične elemente in elektrotehniko znatno izboljšala organizacija in se predvsem izboljšala kakovost baterij, pa teh zaslug tehničnega vodje tedanji lastniki delniške družbe niso več omenjali na glas. Šef borze dela inženir Baraga se je vztrajno zavzemal, da se kljub desetletni pogodbi predčasno znebijo berlinskega strokovnjaka za baterije, katerega naj bi zamenjal Toni Škofic, ki se je leta 1930 vrnil iz Zemuna po končani vojaščini. Schönfeldt se je pričel obnašati preveč gospodovalno, kar tudi vodstvo tovarne ni prezrlo, svoje podrejene pa je podcenjeval na dokaj poniževalen način. Za razliko od prvih let, ko z delavci v proizvodnji ni govoril, je kasneje pričel nad njimi rohneti, jih zmerjati tudi brez pravega vzroka, pri čemer pa jih nikoli ni pozabil imenovati s slovenskimi svinjami.

Schönfeldt je le pričel spoznavati, da je v krogu svojih sodelavcev in pri vodstvu ZMAJA precej osovražen, vendar je veroval

Del moške garderobe, v kateri so si delavci v času kratkega odmora privoščili od doma prinešeno malico.

Prvi sindikalni odbor v tovarni ZMAJ v okviru "Jugoslovanske strokovne zveze" je bil leta 1934 na predlog Antona Tomana, ki na sliki iz tistega časa sedi drugi z leve. Ob njem prva z leve je naša upokojenka Emica Jakopič, četrta z leve pa je Franc Vrbec, ki je bil med vojno 2. februarja leta 1944 ustreljen pri Sv. Urhu in danes vpisan na spominski plošči ob vhodu v tovarno ZMAJ.

v svojo moč in sposobnost. Ni pa se nadejal velike moči zavednih Slovencev tudi v drugih sredinah, v kateri je deloval tudi moščanski župan Oražem, ki temu tujcu ni priznal domovinske pravice, na predlog šefa borze dela pa mu tudi notranje ministrstvo ni podaljšalo dovoljenje za bivanje v Ljubljani. In tako se je zgodilo nekega mrzlega zimskega jutra leta 1933, da sta se v tovarni pojavila orožnika. V pisarni tehničnega vodje Paula Schönfeldta sta zahtevala predajo ključev in da v imenu kralja in postave takoj zapusti podjetje. Odhod ni bil nič kaj svečan. Ključavničarji so takoj zamenjali ključavnice, Anton Škofic pa je postal samostojni tehnični vodja tovarne ZMAJ.

--- --

Franjo Kristan je resno zbolel pred božičem leta 1929. Na tega prvega slovenskega uradnika v delniški družbi HYDRA, v kateri se je zaposlil 15. avgusta leta 1923, so bili delavci v proizvodnji izredno navezani. Iz palete nadutih in ošabnih tujcev in nemškutarjev, kamor so spadali Avgust Černe, Robert Knoll

in kasneje Paul Schönfeldt, je Kristan s svojo slovensko dušo, umirjenim glasom, prijazno besedo in vedno pripravljen na pomoč in razumevanje sodelavcev izstopal v vseh pogledih. Zato ni čudno, da so ga v bolnici, v kateri je ležal kar šest mesecev, obiskovali delavci in delavke tako pogosto, da je bil nekega dne primarij nevrološkega oddelka docent dr. Ivan Robida primoran prepovedati obiske. Ko pa je zdravnik na zahtevo Zadrुžne gospodarske banke izstavil pismeno mnenje o možnem nestabilnem zdravstvenem stanju pacienta Kristana še za nekaj prihodnjih mesecev, je vodstvo družbe nasloвило na Pokojninski zavod vlogo za invalidsko upokožitev.

Po odhodu iz bolnice se Kristan ni več vrnil v tovarno. Vodstvo družbe mu je izplačalo mesečne prejemke tudi za nazaj, ki za tisti čas niso bili ravno majhni, na dom pa mu je poslalo tudi odločbo o upokojitvi s 1. oktobrom 1930 in z mesečno plačo 2.255,- dinarjev. Tako je Franjo Kristan postal tudi prvi Zmajev upokojenec in nanj se bo kolektiv ZMAJA spomnil šele čez 38 let.

ZANIMIVO iz zgodovine naše tovarne je, da je znašala osnovna glavnicca

200.000.-din

od ustanovitve Tovarne za galvanične elemente in elektrotehniko

ko dne 12. avgusta 1925 do nacionalizacije 1. marca 1946. To pomeni, da je v last FLRJ prešel poslovni delež v enakem znesku, kot je bil v družbo vložen pred skoraj 21 leti.

-- -- --

Za 30. marca leta 1931 je bil v posvetovalnici Zadrुžne gospodarske banke sklican občni zbor delniške družbe z namenom, da se pregleda in potrdi bilanca za preteklo leto. Tedaj so bili na predlog Bogota Pleničarja, ki je po pooblastilu tvrdke KRISTAL iz Maribora imel tudi glasovalno pravico, izvoljeni v nadzorstveni svet za dobo treh let doktorja Slokar in Mohorič, namesto Krhmeta pa se prvič pojavi doktor Basaj Jože, ravnatelj Zadrुžne zveze v Ljubljani.

Že na tem sestanku je bilo prvič slišati težnje, da naj bi se spremenil način zastopstva tvrdke, kar je zlasti zahteval nadzorstveni svet. Družba KRISTAL kot lastnica ZMAJA pa o tem ni hotela ničesar slišati, dokler nekdanji poslovodja v ZMAJU Franc Gogala in tedanji član upravnega odbora tvrdke KRISTAL ni privolil v spremembo, vendar šele tri leta kasneje, o čemer priča notarski zapis:

Podpisani Galle Anton, javni notar v Ljubljani potrjujem in posvedočujem, da se je dne dvajsetega januarja tisočdevetstoštiriintrideset vršil izredni občni zbor družbe: "ZMAJ" tovarna za galvanične elemente in elektrotehniko družba z o.z. v Ljubljani, kakor je doslovno navedeno v nastopnem s strojem pisanem zapisniku, obstoječem iz ene s kolekom za 20.- Din kolekovane pole."

Doktor Anton Galle, ki je imel svojo pisarno v Tavčarjevi ulici 5 v Ljubljani, je tiste čase

slovel kot odličen notar. Ker pa je v pravnih zadevah med drugim zastopal Zadrुžno gospodarsko banko, ki je bila soustanoviteljica HYDRE in lastnica ZMAJA, se notar Galle pojavi kot zgodovinska osebnost tovarne baterij že v letu 1922. Kdaj pred vojno ga je zamenjal notar Anton Bartol, ni moč ugotoviti. Verjetno pa je iz doslej znanih virov zapisnik o zboru družbe ZMAJ leta 1934 med zadnjimi, če ne celo zadnji, ki ga je napisal in ki se glasi v začetnem delu:

"Zapisnik, ki ga je sestavil Galle Anton, javni notar v Ljubljani dne dvajsetega januarja tisočdevetstoštiriintrideset O IZREDNEM OBČNEM ZBORU družbe: "ZMAJ" tovarna za galvanične elemente in elektrotehniko družbe z o.z. v Ljubljani, vršečim se danes v prostorih Zadrुžne gospodarske banke d.d. v Ljubljani, Miklošičeva c. št. 10 ob 10 uri dopoldne. Navzoča sta: meni osebno znana gospoda: Dr. Slokar Ivan, generalni ravnatelj Zadrुžne gospodarske banke d.d. v Ljubljani kot s priloženimi pooblastili z dne 15.1.1934 izkazana pooblaščenca edine družabnice družbe tvrdke: "Kristal" d.d. tovarne ogledal in brušenega stekla v Mariboru, tako da je zastopana cela osnovna glavnicca družbe v znesku 200.000.- in je občni zbor sklepčen za vse točke dnevnega reda.

1. Razrešitev dosedanjih poslovodij in volitev novih poslovodij
2. Sprememba odstavka Petič in Šestič drugi odstavek družabne pogodbe z dne 11.8.1925 o načinu zastopanja tvrdke."

Najprej sta bila razrešena dosedanja poslovodja Ignacij Voje, ki je to dolžnost opravljal od dneva ustanovitve Tovarne 12. avgusta 1925 ter Kristijan Dietz, ki je 28. januarja 1929 zamenjal Frana Gogalo. Sprejet je bil sklep, da bo družba odslej imela tri poslovodje, pri čemer je zanimiva njihova pristojnost in medsebojni odnos "poslovodje nastavljajo uradnike, nastavljenice in delavce ter določajo njihove prejemke. Za nastavitve vseh v tovarni zaposlenih uslužbencev bodisi z mesečno ali tedensko plačo, ima vsak poslovodja zase polnomoč, iste sprejeti kakor tudi odpustiti."

Na izrednem občnem zboru 20. januarja 1934 so bili za poslovodje izvoljeni Erce Fran, podravnatelj Zadrुžne gospodarske banke, dr. Valenčič Vlado, uradnik Zadrुžne gospodarske banke in Lesjak Franc, knjigovodja Zadrुžne zveze v Ljubljani. Svoje dolžnosti kot poslovodje so opravljali dobrih 11 let, dokler niso bili izbrisani iz trgovskega registra 13. avgusta leta 1945.

-- -- --

Vsem takratnim delničarjem družbe je bilo skupno le stremljenje za dobičkom iz prodaje baterij. Prihajali so v tovarno ZMAJ za kakšno uro enkrat tedensko in se zadrževali v pisarni, ne da bi vedeli in videli, v kakšnih pogojih delajo delavke in delavci. Proizvodnja ni nikogar zanimala, pač pa le rezultat od prodanih izdelkov. Škoda se jim je zdela vsakega dinarja za posodobitev tehnologije ali celo za izboljšanje higienskih razmer. Zlasti delavke iz stiskalnice in drugod, ki so bile zaradi narave dela primorane se ob koncu dela okopati, so bile v nezavidljivem položaju. Dobile pa so pri plači nekaj dinarjev za nakup mila, da so se sploh lahko po zaključku "šihnta" umile pod tušem z obvezno mrzlo vodo poleti in pozimi.

/se nadaljuje/

Kupujte samo **ZMAJ** baterije, ker so najboljše in radi tega tudi najcenejše!

ZMAJ
DRUŽBA Z OM. ZAV.
tovarna za galvanične elemente in elektrotehniko
LJUBLJANA
Šmartinska cesta št. 28
Prva specialna tovarna za žepne, paličaste, anodne in mrežne baterije. Velika zaloga vseh vrst žepnih svetilk, svetilk za kolesa in žar. nic. — Zahtevajte cenik! Kupujte samo domače blago!

Reklama iz predvojnega časopisa "Ilustrirani Slovenec"

Pravni kotichek

1. Vprašanje

Kdaj postane sodna odločba dokončna?

Odgovor:

Sodna odločba, ki se ne more več spodbijati s pritožbo (z rednim pravnim sredstvom), postane pravnomočna, kolikor je v njej odločeno o zahtevku tožbe. Torej to pomeni, da je sodna odločba od določenega trenutka naprej dokončna in da je stranke ne morejo več spodbijati z rednim pravnim sredstvom. Ta nespodbojnost se imenuje formalna pravnomočnost. Seveda pa formalna pravnomočnost ni ovira za vložitev izrednih pravnih sredstev.

2. Vprašanje

Kakšna je vloga predsednika disciplinske komisije pred izvedbo disciplinske obravnave?

Odgovor:

Predsednik disciplinske komisi-

je odgovarja za pravilno izvedbo disciplinskega postopka. Ko predsednik disciplinske komisije prejme zahtevek za uvedbo disciplinskega postopka, ga preizkusi zlasti v tem:

- ali je zahtevek vložil pooblaščen organ,
- ali je zahtevek popoln
- ali je nastopilo zastaranje
- ali ni bil delavec za isto kršitev že pravnomočno spoznan za krivega.

Ko predsednik prejme gradivo (dokazni material) oblikuje senat (3 članski) in poskrbi, da se na glavno obravnavo povabijo:

- člani disciplinske komisije
- delavec, ki je v postopku
- priče
- predlagatelja
- predsednika IO OOS.

Ko so vse te dejavnosti izvršene predsednik disciplinske komisije določi dan in uro izvedbe disciplinske obravnave.

Karl Erjavec

prišli - odšli

V mesecu MAJU so bili sprejeti v delovno razmerje:

IGNJATOVIČ Živojin, knjigovodja v skupnih službah dne 4.5.1988,

BALIGAČ Jože, transportni delavec v TOZD Specialne baterije dne 4.5.1988,

LENARDIČ Vlasta, organizator nagrajevanja v skupnih službah dne 9.5.1988,

GENORIJA Darinka, izdelovalka baterij v TOZD Specialne baterije dne 9.5.1988,

BAJREKTAREVIČ Zlatka, izdelovalka baterij v TOZD Specialne baterije dne 16.5.1988.

Delovno razmerje so prekinili:

AMBROŽ Daniel, ključavničar v TOZD Baterije, dne 18.5.1988,

PAVC Tanja, kemijski tehnik za določen čas v skupnih službah dne 8.5.1988,

ŠTRUS Franc, izdelovalec baterij v TOZD Specialne baterije dne 16.5.1988,

ŠTRAUS Ivo, konstruktor v skupnih službah dne 31.5.1988 (upokojitev).

Čestitamo

Boris LIČOF, strojevodja v TOZD Baterije je uspešno zaključil dveletno izobraževanje ob delu in si pridobil naziv: obratni strojni tehnik - tehnolog.

Šolanje mu je omogočila delovna organizacija ZMAJ kot perspektivnemu kadru, zdaj pa bi veljalo to čimprej tudi izkoristiti, da ne bi izobraževanje postalo samo zaradi izobraževanja.

Boris Ličof je kljub rednim delovnim in drugim obveznostim končal šolanje v roku in zelo uspešno, kar je odraz njegove marljivosti in vztrajnosti. Zasluži naše čestitke.

Umrla je Glavič Polda

V 78 letu starosti je umrla naša nekdanja sodelavka, Zmajeva upokojenka Polda Glavič, ki je svojčas stanovala na Tržaški cesti 282, zadnjih nekaj let pa je bila oskrbovanka v Domu upokojencev na Vrhniki.

V Zmaju se je zaposlila 15. aprila 1954 in v glavnem dela-

la v takratni "štancariji in pločevinarni" ter se po desetih letih 31. avgusta 1964 upokojila. Znano pa je, da se je za nekaj let zaposlila v Zmaju že pri 17.letih in sicer v vezalnici, ki je bila takrat še na Miklošičevi cesti 17. O tem priča tudi slika prvega Zmajevega kolektiva iz leta 1928 in ki je bila objavljena v letošnjem aprilskem glasilu.

Pogreb Polde Glavič je bil v ponedeljek 20. junija ob 10. uri dopoldan na Žalah v Ljubljani.

Ohranili jo bomo v spominu!

Upokojili so se...

Ob vsaki novi upokojitvi, zlasti če gre za sodelavce z dolgoletnim Zmajevim delovnim stažem, je vedno znova slišati mnenje, da "stari Zmajevci" nezadržno odhajajo. Ponavlja se preštevanje, koliko je še tiste starejše generacije, ki bo pravkar usahnila in ki datira iz 50 let. Podobno se je dogajalo tudi v tem mesecu, ko iz naše delovne sredine odhaja v pokoj 5 delavcev "starega kova" in za katere bi našteali skupaj kar 140 delovnih let v Zmaju. To so Strah Agata iz TOZD Baterije, Kraševac Miro, Jovanovič Milivoj in Medved Alojz iz TOZD Specialne baterije ter Štraus Ivo iz delovne skupnosti skupnih služb.

Strah Agata

Po 31 letih dela v Zmaju pa še zdravica z dolgoletnimi sodelavci na zadnji delovni dan

Po 31. letih dela v Zmaju se je s 16. junijem letos starostno upokojila Strah Agata, ki jo sodelavci poznamo bolj po imenu Dragica, pri zelo starejših pa zveni še njen prejšnji priimek Verstovšek.

V Zmaju se je zaposlila 17. aprila leta 1957 in vso njeno delovno dobo, kar je tudi zanimivo, lahko povežemo le z dvema tipoma baterij: "9 voltne in minjonke". Do leta 1968 je bila "članica" popularne ekipe za izdelavo 9 voltnih baterij 6 F 20, do upokojitve pa je delala pri stroju paperlined za formiranje celic R 6.

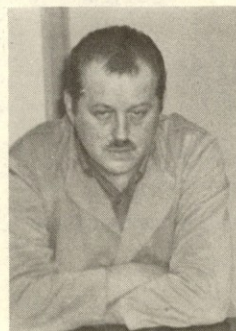
Poleg rednega dela v proizvodnji pa je sodelovala vrsto let tudi v samoupravnih organih, sindikatu in številnih komisijah, nakar jo je kolektiv Zmaja leta 1978 predlagal za državno odlikovanje. Prejela je Red dela s srebrnim vencem za dolgoletno zvestobo tovarni, konstruktivnega dela, občutka odgovornosti in tovarištva.

Alojzij Medved

Nesrečen slučaj in trajne posledice. Tranutek krutega dogodka pri delu v gozdu in mnenje zdravnika o nesposobnosti za delo. Sami udarci za našega sodelavca Medved Alojzija, ki se je zaposlil v obratu Šentvid pri Stični že 25. novembra 1963. Sprva je bil delavec v elektrodnem oddelku pri pobiranju elektrod in delal tudi v galvanskem oddelku. Leta 1969 je bil določen za mlinarja pri mletju

mangana, kasneje za skladiščnega in pa transportnega delavca. Leta 1980 je opravil izpit za voznika viličarja. Letos pa je že invalidsko upokojen. Odbor za uveljavljanje pravic pri SPIZ-u je 26.4.1988 sprejel sklep: da je zavarovanec Medved Alojzij delovni invalid I. kategorije invalidnosti zaradi posledic poškodbe izven dela in ima od 14. marca 1988 dalje pravico do invalidske pokojnine. Tako se je končala za Medved Alojzija 25 letna zaposlitev v Zmaju.

Miro
Kraševac

Kraševac Miro iz TOZD Specialne baterije se je kot vodja izmene predčasno upokojil 29. junija letos. Njegov prihod v Ljubljanskega Zmaja sega tja v leto 1955. Ko pa je bil naslednje leto ustanovljen obrat v Šentvidu, je bil z 2. marcem 1956 premeščen na novo dolžnost kot ključavničar, kasneje kot ključavničar generalnih remontov. Leta 1964 je bil začasno premeščen v Ljubljano zaradi zmanjšanega obsega dela v II. EE (ekonomski enoti). Tedaj je prišlo tudi do krajše prekinitve delovnega razmerja, toda že leta 1966 je Kraševac vodja izmene obrata in 1972 vzdrževalec na liniji za proizvodnjo 9 voltnih baterij.

Izredno delavnega smo poznali Kraševca v različnih organih upravljanja in številnih komisijah v vseh letih zaposlitve v Zmaju, do zaslužene upokojitve.

Štraus Ivo

Bilo je 15. septembra leta 1964, ko se je Ivo Štraus zaposlil v Zmaju na delovnem mestu šef konstrukcije in tehničnega razvoja (v tehničnem sektorju).

Že leto kasneje je bil imenovan za šefa kapitalne izgradnje, investicij in investicijskega vzdrževanja, kasneje pa obratovodja tehničnih delavnic.

Ko se je leta 1968 Zmaj moderniziral, ukinil številne ročne delovne operacije dela in namestil v proizvodne prostore za tiste čase izredno moderne stroje, je bila odločitev vodstva, da bodo odslej dalje vodje izmene izključno s strojnim znanjem usposobljeni delavci. Tako je Štraus postal vodja izmene za dve leti, nakar je prevzel dolžnost projektanta proizvodnih procesov. Od leta 1974 dalje pa je bil konstruktor I v tehnično razvojnem področju do 31. maja letos, ko se je starostno upokojil.

Število zaposlenih

TOZD Baterije Ljubljana

moških	78
žensk	126

Skupaj 204

TOZD Specialne baterije

moških	45
žensk	89

Skupaj 134

Delovna skupnost

moških	51
žensk	53

Skupaj 104

Dne 31. maja 1988 je bilo v delovni organizaciji ZMAJ skupaj 442 zaposlenih, od tega 174 moških in 268 žensk.

Milivoj Jovanovič

Še isto leto, ko je bil v Šentvidu pri Stični ustanovljen Zmajev obrat, se je Jovanovič zaposlil 21. avgusta 1956. Že naslednje leto je z odločbo "napredoval v polkvalificiranega delavca v elektro-kemični industriji", leta 1960 pa je postal oddelkovodja (mojster kartonaže, montaže in lakirnice). Dve leti kasneje je bil šef montaže svetilk in leta 1968 delovodja baterij in svetilk. Leta 1971 je prevzel dolžnost delovodje pri 9 voltnih baterijah in leta 1976 vodja izmene vse do letošnje upokojitve.

Po 32 letih dela v Zmaju, v TOZD Specialne baterije se je Jovanovič predčasno upokojil 29. junija letos.

Rojstni dan praznujejo...

ROJENI V JULIJU

Gabrijela DRAB
 Marija HRANIČ
 Silva PÖRS
 Boris SENICA
 Cilka JERLAH
 Perunka KASAPOVIČ
 Milan MANDIČ
 Andrej KAJDIŽ
 Anton ŽAGAR
 Šefik BOSNIČ
 Jožica PERME
 Irena LOŽAR
 Sulejman ALIŠIČ
 Veronika GANTAR
 Anica KOLENC
 Rozalija VIDIČ
 Rufada BOSNIČ
 Rafet RASTODER
 Dragan LEBAN
 Fani FILIPOSKA
 Brigita TRIPKOVIČ
 Viktor GROŠELJ
 Majda RECEK
 Stanka KORBAR
 Georgina SIROTIČ
 Marjan ŽITNIK
 Vida ŠEME
 Ružica PERKOVIČ
 Anton RUS
 Anton GROJZDEK
 Desanka ŽNIDARŠIČ
 Matjaž BAVDEŽ
 Anica MAVRIN
 Suada LIVADIČ
 Slavka ČERČEK
 Darinka KUSARI
 Elmira CRNILIČ
 Julijana DONEVA
 Vojka ILIČ

ROJENI V AVGUSTU

Anica TRDIN
 Nevenka MIRJANIČ
 Justi MRAMOR
 Anton NERAT
 Jožica JERŠIN
 Janja PAJEK
 Avgust GRABLJEVEČ
 Dragica ŠMITRAN
 Sifeta FERATOVIČ
 Fadil ALIBEGOVIČ
 Milena PETAN
 Franjo ŠTIGLEC
 Marjan BOŽIČ
 Zineta ČORDIČ
 Dane KRAPEŽ
 Aleš SMRDEL
 Anton KONČAR
 Alojz OMAHEN
 Bojan PRIMOŽIČ
 Dobrosav VOJSKIČ
 Franc ULČAR
 Anica BIVIC
 Jovanka MOIČEVIČ
 Rozalija KLEMENČIČ
 Rasim MESIČ
 Marija ŠTEFANČIČ
 Robert MEŽNARŠIČ
 Aleksander JAKOMIN
 Jana JERIČ
 Marija MEDVED
 Anica KASTELIČ
 Darinka GENORIJA
 Fikreta SINANOVIČ

ROJENI V SEPTEMBRU

Anica PUC
 Terezija VINKLER
 Zoran ŠMIGIČ
 Obrenka STOJKOVIČ
 Andrej KOVAČIČ
 Jožica KALIŠEK
 Marija SITAR
 Anica FORTUNA
 Cvetka ERZIN
 Marjana MERCUN
 Bojan KRISTAN
 Alojzija KLEMENČIČ
 Vera SIRNIK
 Minka KOVAČ
 Nada MOSTAR
 Stanka DIMITRIJEVIČ
 Jože DROBNIČ
 Stane KONČINA
 Terezija KENDA
 Avgust KASTELIČ
 Natalija JAZBEC
 Franc DOLŠAK
 Fani PAVLIHA
 Ekrema MESIČ
 Ivana SREBRNJAK
 Edvard BOMBEK
 Venčeslav MOHORKO
 Nataša SIREC
 Rudi FRANČELJ
 Kati SMREKAR

Čestitamo !

Rezultati tekmovanj na letošnji Baterijadi

Mali nogomet:

1. mesto: CROATIA
2. mesto: ZMAJ
3. mesto: N.TESIA

Namizni tenis:

1. mesto: CROATIA
2. mesto: N.TESIA
3. mesto: ZMAJ

Šah:

1. mesto: CROATIA
2. mesto: ZMAJ
3. mesto: N.TESIA

Kegljanje - moški:

1. mesto: CROATIA (1052)
2. mesto: ZMAJ (1043)
3. mesto: N.TESIA (1041)

Kegljanje - ženske:

1. mesto: CROATIA (535)
2. mesto: N.TESIA (514)
3. mesto: ZMAJ (445)

Streljanje - moški:

1. mesto: CROATIA (469)
2. mesto: ZMAJ (466)
3. mesto: N.TESIA (436)

Streljanje - ženske:

1. mesto: N.TESIA (370)
2. mesto: CROATIA (343)
3. mesto: ZMAJ (308)

Vlečenje vrvi:

1. mesto: N.TESIA
2. mesto: ZMAJ
3. mesto: CROATIA

Počitniške zmogljivosti smo v letošnjem letu povečali s pridobitvijo dodatne počitniške prikolice, ki smo jo prevzeli koncem junija od Republiških rezerv za SLO.

Ker pa smo praktično že na začetku glavne sezone, kar pomeni, da je vsepovsod zasedeno, je stežka najti primerno lokacijo, vsekakor pa v enem od znanih topliških krajev.

Redakcijo glasila
smo zaključili
24. junija

Vrstni red - skupno:

1. mesto: CROATIA 18 točk
2. mesto: N.TESIA 14 točk
3. mesto: ZMAJ 13 točk

In kako so se med posamezniki odrezali Zmajevci?

Stane Končina je osvojil 3. mesto v kegljanju za moške s 195 podrtimi keglji. Drugo mesto v streljanju za ženske je s 132 krogi zasedla Marija Kocman in v streljanju za moške Matjaž Bavdež prav tako za drugo mesto s 165 krogi.

Priznanje "Najbolji golman" letošnje Baterijade je dobil Jože Turk.

Vsakah 14 dni

Da bi utrdili povezanost socialne službe s sodelavci TOZD Specialne baterije, smo namenili ne le vsak prvi ponedeljek v mesecu, kot je bilo objavljeno v prejšnjem glasilu, temveč vsak drugi teden v torek, ko bodo delavci v sejni sobi oziroma tajništvu temeljne organizacije lahko imeli možnost dobiti kakršno koli pomoč, informacije ali nasvete.

Nasvidenje v septembru

V času letnih dopustov, v mesecu juliju in avgustu, ko sicer tudi vsakršne aktivnosti presahnejo, se tudi uredništvo glasila umakne v zatišje na zasluženi dopust in kot velja za vse ostale, za nabiranje novih moči in poletov. Tudi letos ne bo drugače. Po šestih zaporednih mesečnih izdajah glasila sledi premor. Naslednja številka glasila torej izide konec meseca septembra. -Ur.

"GLAS ZMAJA" izdaja mesečno v nakladi 550 izvodov delovna organizacija ISKRA - Industrija baterij ZMAJ . sol.o. Ljubljana, Stegne številka 23. Glasilo ureja uredniški odbor. Odgovorni urednik: Mayer Marijan. Tiska tiskarna LJUBLJANA. Oproščeno prometnega davka po pristojnem sklepu št. 421-1/73.

Državni prvak

Jani Tratnik, še ne dolgo nazaj naš dolgoletni sodelavec, sicer pa od vsega začetka moderator bowling kluba Iskra Zmaj je proglašen za letošnjega državnega prvaka v bowlingu med posamezniki. O tem dogodku v R.C Tivoli so poročale Sportske novosti in iz katerih dobesedno navajamo le najbolj zanimiv odstavek:

U pojedinačnom finalu Jani Tratnik /Iskra Zmaj/ vodilo je ogorčenu borbu s Alojzom Voglarom, igračem Petrola. Na kraju je Tratniku uspelo "povezati" dvije serije od 10 čunjeva, za samo četiri "drva" pretekao je konkurenta i osvojio naslov prvaka Jugoslavije.

Janiju Tratniku naše čestitke !
Zmajevci

*V dopustniških dneh
vam želimo mnogo
sonca, dobre volje
in prijetnega počutja.*